

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové, JUDr. Zdeňka Kühna, Mgr. Daniely Zemanové a Mgr. Radovana Havelce v právní věci žalobkyně: **Y. M.**, zastoupena Mgr. Bc. Ladislavem Kočkou, advokátem se sídlem Vodičkova 33, Praha 1, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, se sídlem Nad Štolou 3, Praha 7, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 7. 1. 2009, čj. OAM-1-615/VL-20-P10-2007, v řízení o kasační stížnosti žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 1. 2011, čj. 29 Az 3/2009 – 132,

takto:

Rozsudek Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 14. 1. 2011, čj. 29 Az 3/2009 – 132, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I.
Vymezení věci

[1] Žalobkyně požádala dne 1. 8. 2007 o udělení mezinárodní ochrany. Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím tuto žádost zamítl a žalobkyni neudělil mezinárodní ochranu dle § 12, § 13, § 14, § 14a a § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke krajskému soudu. Ten ji nejprve rozsudkem ze dne 29. 10. 2009, čj. 29 Az 3/2009 – 27, zamítl. Následně však byl tento rozsudkem zrušen ke kasační stížnosti žalobkyně rozsudkem Nejvyššího správního soudu ze dne 22. 7. 2010, čj. 1 Azs 6/2010 – 85. Důvodem zrušení prvního rozsudku krajského soudu byla jeho nepřezkoumatelnost pro nesrozumitelnost a nedostatek důvodů.

[3] Krajský soud proto pokračoval v řízení o žalobě a znovu o ní rozhodl rozsudkem, který je blíže označen v záhlaví. Krajský soud posoudil tentokrát žalobu jako důvodnou a zrušil rozhodnutí žalovaného a věc mu vrátil k dalšímu řízení. Dospěl totiž k závěru, že ve věci je třeba provést důkladnější dokazování, tj. shromáždit podrobnější informace o zemi původu žalobkyně. Soud uložil žalovanému, aby se blíže zabýval způsobem informování příbuzných o zadržení či zatčení osob ze strany běloruských státních orgánů. Shromáždění informací k takto vymezené problematice má dle soudu ověřit míru pravděpodobnosti tvrzení žalobkyně, že až do doby svého odjezdu nedostala žádnou oficiální informaci o pobytu svého bratra ve vazbě. Dokazování je třeba zaměřit i na činnost politického hnutí ZUBR, jehož spolupracovníkem má být bratr žalobkyně. V této souvislosti je nezbytné zjistit, zda členové či příznivci tohoto hnutí jsou státní mocí vězněni, zadržováni a zda jsou známy podobné případy. Soud uložil žalovanému, aby po shromáždění podkladů s nimi podrobněji seznámil žalobkyni a vyzval ji, aby se k nim vyjádřila. V neposlední řadě je dle soudu nezbytné, aby se žalovaný, s ohledem na aktuální vývoj v zemi původu, zabýval otázkou, zda žalobkyni nehrozí po návratu nějaké azylově relevantní příkoří.

II.
Argumenty obsažené v kasační stížnosti a vyjádření žalobkyně

[4] Žalovaný (dále jen „stěžovatel“) podal proti rozsudku krajského soudu včasnou kasační stížnost z důvodu dle § 103 odst. 1 písm. a) a d) s. ř. s. V prvé řadě namítá, že krajský soud nenapravil pochybení, která mu byla vytčena Nejvyšším správním soudem v předchozím rozsudku, a jen je přenesl na stěžovatele. To stěžovatel pokládá za nesprávné. Stěžovatelka neuvedla v průběhu správního řízení jediný relevantní argument, který by prokazoval zatčení jejího bratra či jeho jiný postih ze strany státních orgánů země původu. Veškerá tvrzení žalobkyně zůstala v rovině domněnek. Žalobkyně tak nedostála povinnosti tvrzení; stěžovatel v této souvislosti odkazuje na rozsudek NSS čj. 4 Azs 151/2005 – 86. Soud však ve svém rozsudku vychází z nepodložené jistoty o zadržení bratra žalobkyně policií a ukládá stěžovateli získání podrobných informací o tom, jakým způsobem probíhá informování příbuzných o zadržených či zatčených osobách.

[5] Právní názor vyjádřený v rozsudku NSS sp. zn. 2 Azs 45/2008 nelze na nyní posuzovaný případ aplikovat, neboť žalobkyně sama výslovně zdůraznila, že se na činnosti svého bratra nepodílela. To uváděla i běloruské policii, která toto vysvětlení jednoznačně akceptovala. Nepříjemné chování jednotlivců z řad policie nebylo způsobeno její snahou získat zprávy o bratrovi, ale jednalo se o reakci na její opakované obracení se na místní oddělení policie.

[6] Žalobkyně ve správním řízení výslovně konstatovala, že se nechce seznámit s poklady pro vydání rozhodnutí ani navrhnout jejich doplnění. Jestliže žalobkyně posléze namítala, že použité zprávy jsou nedostatečné, měl soud její námitku odmítnout s poukazem na protokol ze dne 6. 1. 2009 a na základě § 75 odst. 1 s. ř. s. konstatovat nepřípustnost nových důkazů.

[7] Stěžovatel považuje v dané věci za nadbytečné a irelevantní, aby se podrobně věnoval hnutí ZUBR. Tvrzení žalobkyně jsou vágní, nelze z nich vycházet. Sama hnutí

ZUBR jednoznačně nepodporovala a neexistuje žádný důkaz o tom, že by k němu patřil její bratr. V rozporu se zákonem je i pokyn soudu, aby se stěžovatel zabýval hrozbou azylového příkoří po návratu žalobkyně do země původu (rozsudek NSS čj. 6 Azs 235/2004 – 57). Dle konstantní judikatury se důvody pro udělení azylu posuzují k době podání žádosti o mezinárodní ochranu. K okamžiku případného návratu do země původu se posuzují jen okolnosti rozhodné pro udělení doplňkové ochrany (rozsudek NSS sp. zn. 5 Azs 80/2007).

[8] Kasační stížností napadá stěžovatel i výrok rozsudku krajského soudu, jímž mu byla uložena povinnost nahradit náklady řízení k rukám JUDr. Kaisera.

[9] Stěžovatel na závěr navrhuje, aby Nejvyšší správní soud zrušil rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

[10] Žalobkyně ve svém vyjádření ze dne 23. 2. 2011 uvedla, že kasační stížnost je na základě § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. nepřípustná. Stěžovatel totiž nenamítá, že se krajský soud neřídil závazným právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v jeho předchozím rozsudku. Žalobkyně navrhuje, aby soud kasační stížnost odmítl pro nepřípustnost.

III.
Přípustnost a přijatelnost kasační stížnosti

[11] Nejvyšší správní soud nejprve zvážil přípustnost kasační stížnosti, a to se zřetelem na § 104 odst. 3 písm. a) s. ř. s. Podle tohoto ustanovení je opakovaná kasační stížnost v téže věci přípustná jen tehdy, je-li jako její důvod namítáno, že se soud neřídil závazným právním názorem Nejvyššího správního soudu vysloveným v předchozím zrušovacím rozsudku. S ohledem na judikaturu Ústavního soudu, vyslovenou v nálezu sp. zn. IV. ÚS 136/05 ze dne 8. 6. 2005 (N 119/37 SbNU 519), lze dospět k závěru, že opakovaná kasační stížnost je přípustná ve vztahu k právní otázce, kterou se Nejvyšší správní soud ve svém předchozím rozsudku nezabýval, neboť to vzhledem k důvodu zrušení rozhodnutí krajského soudu nebylo možné. V právě posuzovaném případě tomu tak bylo proto, že rozhodnutí bylo nepřezkoumatelné, takže věcný přezkum právního názoru krajského soudu byl z povahy věci vyloučen (viz bod [2] shora).

[12] Poté, co zdejší soud shledal kasační stížnost přípustnou, zabýval se její přijatelností ve smyslu § 104a s. ř. s. Pro vlastní vymezení institutu nepřijatelnosti a jeho dopadů do soudního řízení správního Nejvyšší správní soud odkazuje na své usnesení ze dne 26. 4. 2006, čj. 1 Azs 13/2006 – 39 (publ. pod č. 933/2006 Sb. NSS; všechna zde cit. rozhodnutí NSS jsou přístupná též na www.nssoud.cz). Podle tohoto usnesení je podstatným přesahem vlastních zájmů stěžovatele jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. Přesah vlastních zájmů stěžovatele je dán jen v případě rozpoznatelného dopadu řešené právní otázky nad rámec konkrétního případu.

[13] Na základě rozsudku NSS ze dne 31. 1. 2007, čj. 2 Azs 21/2006 – 59 (publ. pod č. 1143/2007 Sb. NSS), přitom platí, že *„kasační stížnost může být ve smyslu*

§ 104a s. ř. s. přijatelná i v případě, že je podána Ministerstvem vnitra z důvodu zásadního pochybení krajského soudu, které bude spočívat v tom, že krajský soud hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva, případně že nerespektoval ustálenou a jasnou soudní judikaturu".

[14] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že podanou kasační stížnost lze ve smyslu § 104a s. ř. s. kvalifikovat jako přijatelnou, neboť krajský soud nerespektoval v napadeném rozhodnutí ustálenou judikaturu. Takovéto pochybení přitom může mít přesah i na jiné srovnatelné případy.

[15] Přijatelnou naopak zdejší soud neshledal kasační stížnost v části, v níž stěžovatel brojí proti výroku o nákladech řízení. Je pravda, že tato kasační námitka je přípustná (viz usnesení RS NSS ze dne 1. 6. 2010, čj. 7 Afs 1/2007 – 64 ve věci *KOPPA, v. o. s.*, publ. pod č. 2116/2010 Sb. NSS). Stěžovatel uvádí, že JUDr. Kaiser zastupoval žalobkyni v prvním řízení před krajským soudem, v němž byla žaloba zamítnuta. Proto podle stěžovatele není splněna podmínka úspěchu ve věci, na níž závisí přiznání náhrady nákladů účastníkovi řízení. K tomu lze jen stručně uvést, že z ustálené judikatury NSS plyne, že pro posouzení úspěchu žalobce v řízení, od něhož je odvozeno rozhodování o náhradě nákladů řízení (§ 60 odst. 1 s. ř. s.), musí být zohledněn výrok posledního rozhodnutí vydaného ve věci krajským soudem, nikoliv výrok předchozího rozhodnutí, které bylo posléze ke kasační stížnosti zrušeno (blíže rozsudek NSS ze dne 19. 11. 2008, čj. 1 As 61/2008 – 98).

[16] Další nepřijatelná kasační námitka se týká příkazu krajského soudu, aby se stěžovatel zabýval hrozbou azylového příkoří po návratu žalobkyně do země původu. Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že naplnění skutečností odůvodňujících udělení azylu dle § 12 zákona o azylu se posuzuje k okamžiku, kdy žadatel o mezinárodní ochranu opustil zemi původu (rozsudek NSS ze dne 9. 4. 2004, čj. 7 Azs 64/2003 – 39, nebo rozsudek ze dne 25. 5. 2005, čj. 3 Azs 272/2004 – 67, publ. pod č. 1288/2007 Sb. NSS). Pro zjištění okolností rozhodných pro udělení doplňkové ochrany je určující doba případného návratu žalobce do země původu (viz rozsudek NSS ze dne 17. 3. 2008, čj. 5 Azs 80/2007 – 87). Jestliže krajský soud nabádá stěžovatele, aby se v dalším řízení zabýval aktuální situací v zemi původu žalobkyně z toho pohledu, zda jí po návratu nehrozí „azylově relevantní příkoří", měl tím nepochybně namysli okolnosti rozhodné pro posouzení nebezpečí vážné újmy ve smyslu právě cit. judikatury. Vyřčení tohoto právního názoru krajského soudu předchází citace § 14a zákona o azylu, lze proto spolehlivě dovodit, že měl krajský soud namysli nové posouzení důvodů pro udělení doplňkové ochrany na podkladě aktuální situace v zemi původu. Soud tedy neuložil stěžovateli pokyn, který by byl v rozporu s konstantní judikaturou zdejšího soudu a příslušnou formulaci postačí uvést na pravou míru. Tento příkaz krajského soudu byl ostatně nadbytečný a měl především informativní charakter.

IV.
Právní hodnocení přijatelné části kasační stížnosti

[17] Přijatelné kasační námitky stěžovatele se týkají dokazování v řízení o udělení mezinárodní ochrany, tj. rozsahu dokazování (**IV.A.**) a způsobu seznámení žadatele o mezinárodní ochranu s podklady pro vydání rozhodnutí (**IV.B.**).

[18] Kasační stížnost je důvodná.

IV.A.
Rozsah dokazování v řízení o udělení mezinárodní ochrany

[19] Nejvyšší správní soud konstantně judikuje, že není povinností žadatele o mezinárodní ochranu, aby pronásledování své osoby prokazoval jinými důkazními prostředky než vlastní věrohodnou výpovědí. Je naopak povinností správního orgánu, aby v pochybnostech shromáždil všechny dostupné důkazy, které věrohodnost výpovědí žadatele o azyl vyvracejí či zpochybňují (rozsudek NSS ze dne 21. 12. 2005, čj. 6 Azs 235/2004 – 57). Uvede-li žadatel o udělení mezinárodní ochrany v průběhu správního řízení skutečnosti, jež by mohly nasvědčovat závěru, že opustil zemi původu pro některý z důvodů uvedených v § 12 zákona o azylu, je povinností správního orgánu vést zjišťování skutkového stavu takovým způsobem, aby byly odstraněny nejasnosti o žadatelových skutečných důvodech odchodu ze země původu (rozsudek NSS ze dne 19. 8. 2005, čj. 4 Azs 467/2004 – 89, publ. pod č. 1095/2007 Sb. NSS).

[20] V rozsudku ze dne 27. 3. 2008, čj. 4 Azs 103/2007 – 63, soud dále uvedl: „*Zásada tzv. materiální pravdy má v řízení o udělení azylu svá specifika spočívající v pravidelné nedostatečnosti důkazů prokazující věrohodnost žadatelových tvrzení. Je však na správním orgánu, aby prokázal či vyvrátil pravdivost žadatelových tvrzení, a to buď zcela nevyvratitelně zjištěním přesných okolností vážících se na stěžovatelova tvrzení, anebo alespoň s takovou mírou pravděpodobnosti, která nevyvolává zásadní pochybnosti o správnosti úsudku správního orgánu. Elementární roli při zjišťování skutkového stavu věci hrají zprávy o stavu dodržování lidských práv v zemi původu žadatele.*“ Pokud nelze určité tvrzení žadatele o mezinárodní ochranu doložit, ale ani vyvrátit listinnými či jinými důkazy a žadatel splní podmínky uvedené v čl. 4 odst. 5 směrnice Rady 2004/83/ES, pak správní orgán je povinen z takového tvrzení vycházet (viz rozsudek NSS ze dne 30. 9. 2008, čj. 5 Azs 66/2008 – 70, publ. pod č. 1749/2009 Sb. NSS).

[21] Žalobkyně v průběhu správního řízení uvedla, a stěžovatel věrohodnost jejího tvrzení nezpochybnil, že opakovaně docházela na policejní stanici, aby získala nějaké informace o svém bratrovi, jehož zmizení nahlásila. Žádné informace však neobdržela, na rozdíl od posměšků a výhrůžek, že jestli bude i nadále docházet na policejní stanici, mohlo by se jí stát to stejné, co jemu. Přitom se nedozvěděla, co se bratrovi stalo. Obrátila se i na náčelníka policejní stanice a bezúspěšně ho žádala o vrácení osobních dokladů, které jí byly zadrženy jeho podřízenými při jedné z návštěv stanice. V návaznosti na to, že si žalobkyně stěžovala u velitele policejní stanice, ji začali v zaměstnání a před bydlištěm navštěvovat policisté, s kterými jednala ve věci zmizení svého bratra, a vyhrožovali jí. Výhružky a zastrašování ze strany příslušníků policie byly jediným důvodem, proč se žalobkyně rozhodla opustit zemi původu.

[22] Žalobkyně nikdy neuvedla, že by byl bratr zatčen či zadržován policejními složkami. Tato hypotéza však samozřejmě přichází v úvahu, zejména s ohledem na nezpochybněné výroky policistů (bod [21] shora). Dalšími hypotézami, jak vysvětlit zmizení bratra žalobkyně, je například, že se stal obětí trestné činnosti, nebo že odjel z

města a někde se ukrývá (z důvodu bezpečnosti nebylo vhodné, aby navázal kontakt se žalobkyní). Lze tedy souhlasit se stěžovatelem, že zatčení či zadržení bratra žalobkyně policejními složkami je jen domněnkou, nadto v průběhu řízení o udělení mezinárodní ochrany domněnkou výslovně neuvedenou. Nejvyšší správní soud má proto za to, že doplnění dokazování o informace týkající se způsobu informování příbuzných o zatčení či zadržení osoby ze strany běloruských státních orgánů nemá přímou souvislost s posuzováním žádosti žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany. Dokazování těchto skutečností by bylo vskutku nadbytečné a v tomto závěru krajský soud pochybil. Stěžejní skutečností je tvrzení žalobkyně, že se domáhala (a to opakovaně) informací od státního orgánu (policie). Stěžovatel věrohodnost tohoto tvrzení nikterak nezpochybnil.

[23] Doplnění dokazování dle pokynu krajského soudu má sloužit k ověření pravděpodobnosti tvrzení žalobkyně, že do doby odjezdu ze země původu neobdržela žádnou informaci o svém bratrovi. Nejvyšší správní soud opakovaně zdůrazňuje, že věrohodnost tvrzení žalobkyně není ze strany stěžovatele zpochybňována (k podmínkám, za nichž se tak může stát viz judikaturu cit. v bodech [19] a [20] shora). Je proto třeba vycházet z tvrzení žalobkyně. Krajský soud nemůže stěžovateli uložit doplnění dokazování za účelem ověření věrohodnosti tvrzení žalobkyně (pravděpodobnosti, že tato tvrzení jsou pravdivá), jestliže rozhodnutí stěžovatele není odůvodněno nevěrohodností tvrzení žalobkyně.

[24] Pro posouzení věci není podstatné zabývat se otázkou, jakým způsobem má probíhat informování příbuzných o zatčení či zadržení osoby, či jakým způsobem fakticky probíhá. Ústřední otázkou, kterou bylo třeba ve správním řízení osvětlit, je, zda napadání žalobkyně ze strany příslušníků policie lze považovat za pronásledování z azylově relevantního důvodu. Tuto skutečnou podstatu žádosti o udělení mezinárodní ochrany nemohou informace o způsobu informování příbuzných o zatčení či zadržení osoby nikterak ozřejmit.

[25] Kasační námitka, podle níž krajský soud uložil stěžovateli důkazní povinnost, která se míjí s předmětem řízení, je tedy důvodná.

[26] Jednání policistů, jak jej žalobkyně popsala, souvisí s právem na informace, jehož naplnění se domáhala. Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 13. 8. 2008, čj. 2 Azs 45/2008 – 67 (publ. pod č. 1713/2008 Sb. NSS), uvedl, že právo na informace (zde konkrétně právo na vyhledávání informací) náleží mezi práva politická. Verbální útoky policistů byly motivovány tím, že se žalobkyně domáhala svého politického práva. Pokud by se ukázalo, že žalobkyně, uplatňující právo na informace, byla v zemi původu pronásledována, byl by naplněn důvod pro udělení azylu dle § 12 písm. a) zákona o azylu.

[27] Stěžovatel tedy v prvé řadě pochybil v tom, že jednání žalobkyně, pro něž jí policisté činili výhrůžky, nekvalifikoval jako uplatňování politických práv. Jedná se o azylově relevantní důvod, jak správně uvedl krajský soud v napadeném rozsudku. Od tohoto nesprávného zhodnocení právní otázky se pak odvíjí nesprávný postup stěžovatele při posouzení žádosti žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany. V situaci, kdy žalobkyně vylíčila verbální útoky a zastrašování ze strany příslušníků policie (včetně svévolného odebrání občanského průkazu), jejichž byla terčem a které byly následkem uplatňování

politického práva (práva na informace), měl se stěžovatel zaměřit na hodnocení, zda tyto útoky mohou ve svém souhrnu představovat pronásledování ve smyslu § 2 odst. 8 zákona o azylu. Z rozhodnutí stěžovatele (viz zejm. stranu 4) však zcela zřejmým způsobem vyplývá, že tvrzení žalobkyně z pohledu naplnění pojmu pronásledování vůbec neposuzoval, neboť jednání příslušníků policie nebylo dle stěžovatele motivováno žádným z azylově relevantních důvodů. Tato premisa je ovšem, jak výše uvedeno, nesprávná.

[28] V této souvislosti je možné poukázat na ustálenou judikaturu, dle níž je správní orgán při rozhodování v důkazní nouzi povinen zohlednit charakter země původu žadatele o mezinárodní ochranu, způsob výkonu státní moci v ní, možnost uplatňování politických práv a další okolnosti, které mají vliv na naplnění důvodů pro udělení mezinárodní ochrany. Je-li například o zemi původu žalobkyně známo, že stav dodržování lidských práv je špatný, že občanům je upíráno právo na změnu vlády, že dochází k zatýkání a zadržování osob, k jejich mizení, nebo častému používání mučení atd., pak tyto skutečnosti musí správní orgán zohlednit v situaci důkazní nouze ve prospěch žadatele o mezinárodní ochranu (viz rozsudek NSS ze dne 24. 2. 2004, čj. 6 Azs 50/2003 – 89).

[29] Nejvyšší správní soud dává za pravdu stěžovateli v tom, že dokazování zaměřené na činnost politického hnutí ZUBR (včetně postihu jeho členů a příznivců ze strany státní moci) není pro posouzení dané věci relevantní. Žalobkyně v průběhu správního řízení neuvedla žádné tvrzení, z něhož by bylo lze dovodit, že by jí policisté přičítali vyvíjení jakýchkoliv aktivit ve prospěch opozičních politických uskupení, sama žádné politické uskupení nepodporovala. Krajský soud tedy pochybil, dospěl-li k závěru, že stěžovatel v tomto směru zjistil skutkový stav nedostatečně. I tato část kasační námitky je tak důvodná.

[30] Pro posouzení žádosti žalobkyně o udělení mezinárodní ochrany jsou relevantní pouze informace týkající se případného postihu rodinných příslušníků osob, které se aktivně zapojují do opozičního hnutí. Žalobkyně v žalobě uvedla, že závěry stěžovatele týkající se této otázky neodpovídají skutečným reáliím. Krajský soud se v přezkoumávaném rozsudku k tomuto žalobnímu bodu nevyjádřil. V dalším řízení se proto bude soud mj. zabývat otázkou, zda závěr stěžovatele, že žalobkyni nehrozilo v zemi původu pronásledování v důsledku politických aktivit jejího bratra, vychází z dostatečně zjištěného skutkového stavu. Přitom mimo jiné posoudí, zda příslušné zprávy o zemi původu věnující se této problematice, které jsou založeny ve správním spise, naplňují základní kvalitativní požadavky (viz rozsudek NSS ze dne 4. 2. 2009, čj. 1 Azs 105/2008 – 81, publ. pod č. 1825/2009 Sb. NSS).

IV.B.

Seznámení žalobkyně s podklady pro vydání rozhodnutí

[31] Za nedůvodnou naopak považuje zdejší soud námitku zpochybňující zákonnost pokynu krajského soudu, aby stěžovatel v dalším řízení podrobně seznámil žalobkyni se shromážděnými podklady pro rozhodnutí a umožnil jí detailně se k nim vyjádřit. Ve vztahu k této kasační námitce je třeba zdůraznit, že krajský soud nezrušil rozhodnutí stěžovatele proto, že by ve správním řízení porušil procesní práva žalobkyně. Krajský soud, jak plyne z odůvodnění jeho rozhodnutí, uznal, že žalobkyně nechtěla seznámit

s podklady pro vydání rozhodnutí. Pokyn krajského soudu tak směřoval výlučně *pro futuro*, nebyl důvodem rozhodnutí soudu, a nelze jej tak důvodně napadat kasační stížností.

[32] Nad rámec nezbytně nutného a spíše z důvodů edukativních lze doplnit, že pokyn krajského soudu plně odpovídá smyslu a specifickému charakteru řízení o udělení mezinárodní ochrany a působí na dodržování vysokého standardu procesních práv účastníka řízení. Správní orgán nepochybně nemůže účastníka řízení nutit, aby se seznámil s podklady pro vydání rozhodnutí a aby se k nim vyjádřil. Nicméně je třeba po správním orgánu požadovat, aby byl žadateli o udělení mezinárodní ochrany maximálně nápomocen při seznamování s podklady pro vydání rozhodnutí (§ 4 odst. 1, 2 a 4 správního řádu).

[33] Řízení o žádosti o udělení mezinárodní ochrany je specifické tím, že většinu důkazního materiálu opatřuje správní orgán. Důkazní materiál má podobu zpráv o zemi původu, které jsou často velmi rozsáhlé a psány odborným jazykem, který může být pro mnohé žadatele i po přetlumočení stěží srozumitelný (v dané věci se jedná o zprávu Ministerstva zahraničí Spojených států amerických o dodržování lidských práv v Bělorusku v roce 2007). Žadatel o mezinárodní ochranu je tak naráz konfrontován s možností seznámit se s velkým množstvím informací, z nichž většina není pro posouzení daného případu relevantní. Pod tímto tlakem, a veden důvěrou v rozhodování správního orgánu, žadatel zpravidla rezignuje na jakékoliv seznamování se s informacemi o zemi původu. Přímým následkem toho je i naprostá pasivita žadatele, pokud jde o vznášení důkazních návrhů za účelem zpochybnění informací shromážděných správním orgánem. Přitom je v silách správního orgánu, aby žadateli předestřel obsah těch pasáží rozsáhlých zpráv o zemi původu, které jsou pro daný případ relevantní, popř. tyto pasáže označil. Pouze za těchto podmínek se stane právo seznámit se s poklady před vydáním rozhodnutí (§ 36 odst. 3 správního řádu) efektivní, což bude mít za následek i podporu realizace práva žadatele navrhovat důkazy (§ 36 odst. 1 správního řádu) a vyjádřit se k podkladům.

[34] Vytvoření prostoru pro co nejširší využití těchto procesních práv žadatele má pozitivní dopad na splnění povinnosti správního orgánu zjistit stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti (§ 3 správního řádu). V těchto intencích je třeba interpretovat pokyn krajského soudu udělený stěžovateli v přezkoumávaném rozsudku.

V.
Závěr a náklady řízení

[35] Ze všech shora uvedených důvodů dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že kasační stížnost je důvodná, a proto zrušil dle § 110 odst. 1 věty první před středníkem s. ř. s. napadený rozsudek krajského soudu a věc mu vrátil k dalšímu řízení. V něm je krajský soud vázán právním názorem vysloveným Nejvyšším správním soudem v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.).

[36] V novém rozhodnutí krajský soud rozhodne také o náhradě nákladů řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

[37] Nejvyšší správní soud nemůže uložit zástupcům žalobkyně (JUDr. Kaiserovi a Mgr. Bc. Kočkovi), aby vrátili stěžovateli náhradu nákladů řízení, která jim byla vyplacena na základě rozsudku krajského soudu. Tím, že soud nyní tento rozsudek zrušil, odpadl právní důvod plnění, které jim stěžovatel poskytl. V takovém případě bude eventuálně třeba postupovat dle příslušných ustanovení občanského zákoníku upravujících bezdůvodné obohacení a jeho vydání se v krajním případě domáhat v občanském soudním řízení.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 28. dubna 2011

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně
senátu